

İKİNCİ BÖLÜM EKONOMİYE GÜVEN VE BEKLENTİLER ANKETİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI ve YÖNTEMİ

Ekonomiye Güven ve Beklentiler Anketi, tüketici enflasyonu, işsizlik oranları, faiz oranları, döviz kuru, cari işlemler dengesi ve GSMH büyüme hızına ilişkin mali ve reel sektörde karar alıcı ve uzman kişilerle, profesyonellerin beklentilerini saptayarak genel olarak ekonomiye güven endeksinin ortaya çıkarılmasını kapsamaktadır. Anketin kitlesinin belirlenmesinde, seçilmiş gönüllü katılımcıların paneli oluşturmasına dayanan olasılık dışı örnekleme metodu kullanılmıştır.

Araştırmanın uygulandığı örneklem şu şekildedir :

- **Akademisyenler:** Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinin İktisat ve İktisadi İdari Bilimler Fakülteleri’nde görev yapan Profesör ve Doçentler,
- **Bankacılık Sektörü:** Bankacılık sektörü toplam kredilerinin yüzde 80’inden fazlasını sağlayan ve toplam içinde en yüksek paya sahip ilk 16 bankadan (katılım bankaları dahil), banka aktif büyüklüğü de dikkate alınarak 1 ila 4 arasında değişen belirli sayıda seçilen üst düzey yöneticiler (banka genel müdürü, riskten sorumlu yönetim kurulu üyesi ve genel müdür yardımcıları),
- **Borsa:** Aracı kurumlarda görev yapan üst düzey yöneticiler ve baş ekonomistler,
- **Gazeteci-Yazar:** Ekonomi alanındaki ulusal yazılı ve görsel medya mensupları,

Ekonomiye Güven ve Beklentiler Anketi toplu sonuçları konusunda açıklık, katılımcı bazındaki bilgilerde mutlak gizlilik ilkesine kesinlikle uyulmakta, derlenen bilgiler saptanan amaçlar dışında kesinlikle kullanılmamaktadır. Ekonomiye Güven ve Beklentiler Anketi’nde yayımlanan toplu sonuçlarda her soru için gözlem sayısı, en küçük, en büyük değerler, standart sapma, aritmetik ortalama, medyan, mod ve uygun ortalama gibi tanımsal istatistikler kullanıcılara sunulmaktadır. Uygun ortalama seçimi, uç değerler analiz edilerek, aritmetik ortalama, medyan, mod ve alfa kesilmiş ortalama (trimmed mean) karşılaştırmalarına göre hesaplanmıştır.

Anket sonuçlarından Ekonomiye Güven Endeksi de oluşturulmuştur. Ekonomiye Güven ve Beklentiler Anketi’nde verilen cevaplardan, “çok daha iyi”, “biraz daha iyi”, “aynı”, “çok daha kötü”, “biraz daha kötü” şeklinde alınan bazı cevapların birlikte değerlendirilip özetlendiği tek bir gösterge olarak kullanılan Ekonomiye Güven Endeksi, uzmanların ekonomik göstergelerin gidişatını nasıl değerlendirdiklerinin ve geleceğe ilişkin beklentilerinin bir fonksiyonu olarak toplulaştırılmış göstergedir. Anketten elde edilen cevaplar arasında iyimser olanlar 1, aynı olanlar 0 ve kötümser olanlar da 2 kodlanmıştır. Endeksler Avrupa Birliği’nin de kullandığı denge yöntemine göre hesaplanmıştır. Denge, toplam cevap verenlerin içerisinde pozitif ve negatif cevap verenlerin yüzdelerinin farkı alınarak hesaplanmış ve bu farka 100 eklenerek her bir soru için ayrı yayılma endeksi oluşturulmuştur. Daha sonra ekonomiye güven endeksine seçilen soruların yayılma endekslerinin aritmetik ortalaması alınarak genel endeks hesaplanmıştır.

2. BEKLENTİ ANKETİ SONUÇLARI

Ekonomiye Güven ve Beklentiler Anketi'nin sonuçlarından büyüme hızı, cari işlemler dengesi, faiz oranları, TÜFE, IMKB 100 Endeksi ve döviz kurlarına ilişkin yıl sonu beklentileri ile Ekonomiye Güven Endeksi oluşturulmuştur.

Ülkemizde beklenti anketleri ve güven endeksleri aylık olarak TCMB tarafından 80 civarında katılımcı ile yapılmaktadır. Referans olarak TCMB anketlerinin baz alındığı Ekonomiye Güven ve Beklentiler Anketi, Türkiye'nin önde gelen akademisyen, banka ve borsa üst düzey yöneticileri ve ekonomist gazeteci-yazarları arasından seçilmiş gönüllü 148 katılımcı ile olasılık dışı örnekleme metodu kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. İSMMMO Beklenti Anketi

	Gözlem Sayısı	En Küçük	En Büyük	Standart Sapma	Aritmetik Ortalama	Medyan	Mod	Uygun Ortalama
Yıl Sonu Büyüme Hızı	148	3,5	6,2	0,63	4,72	5	4,5	4,71
Cari İşlemler Dengesi/GSMH	148	-9,8	-6,2	0,47	-7,99	-8	-8	-7,99
Yıl Sonu TÜFE (%)	148	5,3	13,2	0	9,23	8,5	9	9,08
İşsizlik Oranı (%)	148	8,8	12,7	0,48	10,7	9,9	10	10,76
Yıl Sonu Reel Faiz	148	7,2	12	1,4	8,96	9	9	8,83
IMKB=100 Endeksi	122	35000	58400	3254,47	52.342	55.000	55.000	52.680
Dönem Sonu Dolar Kuru	148	1,21	1,6	0,14	1,37	1,35	1,40	1,38
Dönem Sonu Euro Kuru	148	1,63	2,15	0,13	1,87	1,80	1,90	1,86

Ekonomiye Güven ve Beklentiler Anketi'ne katılan 148 seçilmiş gönüllü uzmanın çeşitli makroekonomik göstergelere ilişkin uygun ortalamaları:

Tablo 2. Beklenti Anketi Uygun Ortalamaları

Yıl Sonu Büyüme Hızı	4,71
Cari İşlemler Dengesi / GSMH	-7,99
Yıl Sonu TÜFE	9,08
İşsizlik Oranı	10,76
Yıl Sonu Reel Faiz	8,83
IMKB=100 Endeksi	52.680
Dönem Sonu Dolar Kuru	1,38
Dönem Sonu Euro Kuru	1,86

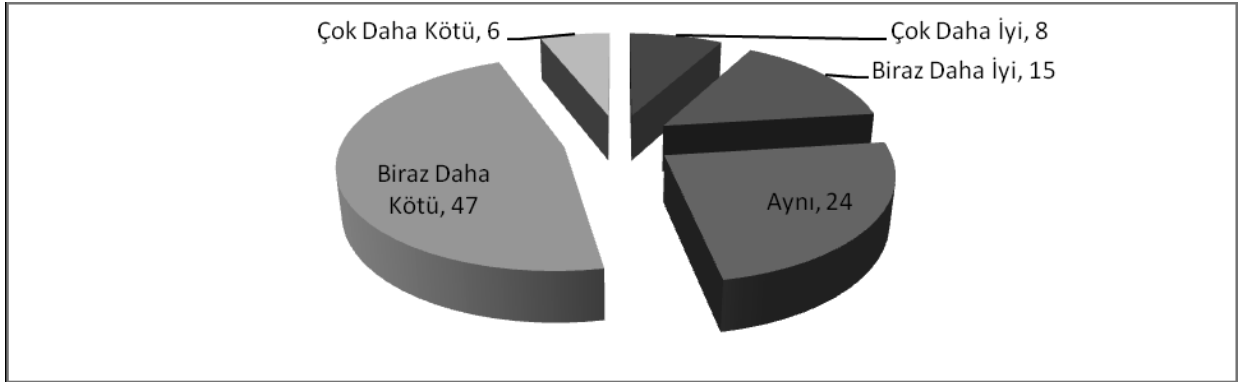
3. EKONOMİYE GÜVEN ENDEKSİ VE ANKET SONUÇLARI

Bu çalışmada araştırmaya katılan deneklere sorulan bir takım sorularla, Ekonomiye Güven Endeksi oluşturulmuştur.

3.1. EKONOMİYE GÜVEN VE BEKLENTİLER ANKETİ SONUÇLARI

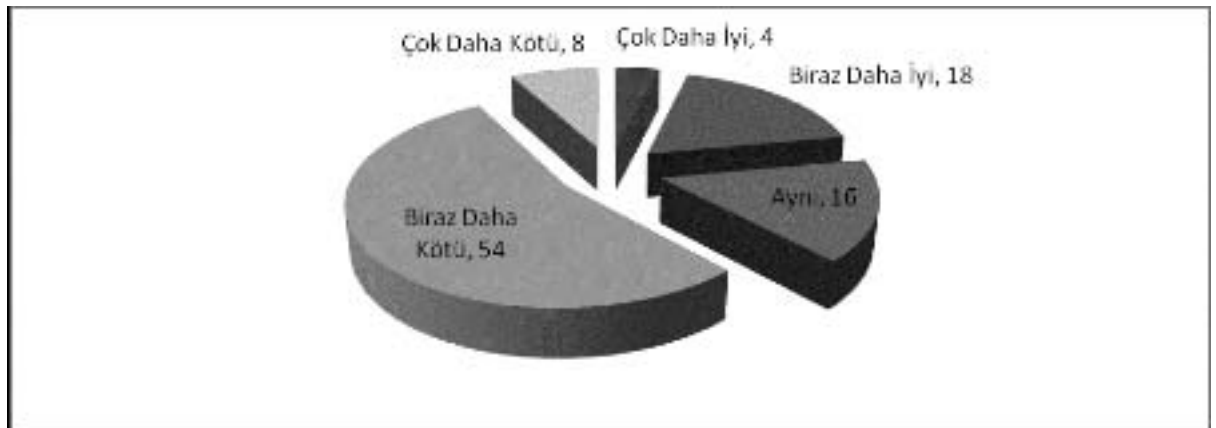
Ekonomiye Güven ve Beklentiler Anketi'ne katılan uzmanların toplam yüzde 53'ü geçen yıla göre şu anki ekonomik görünümün daha kötü, yüzde 23'ü ise daha iyi olduğu, dörtte biri de değişmediği inancını taşımaktalar.

Grafik 1. Geçen yıla göre, Türkiye'nin şu andaki genel ekonomik durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

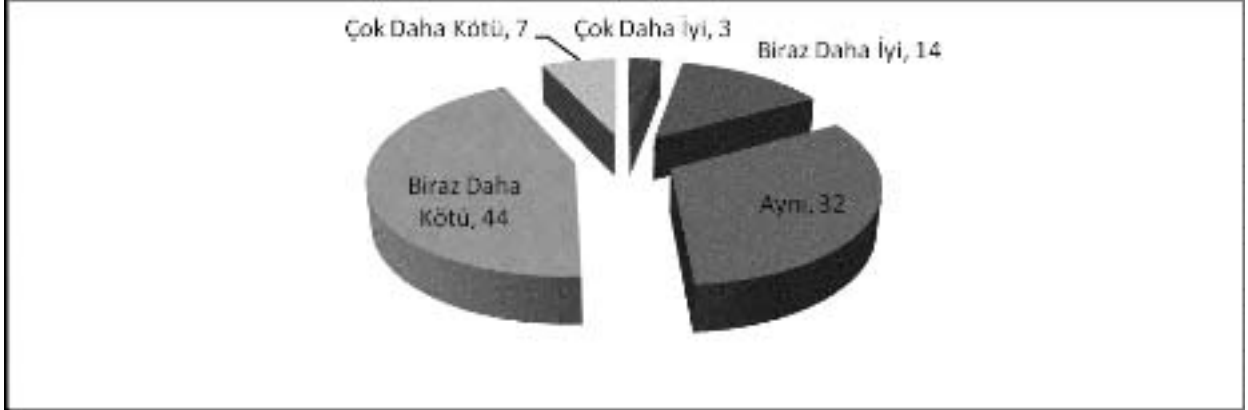
Katılımcıların toplam yüzde 62'si Türkiye'nin ekonomik görünümünün gelecek 6 aylık dönemde daha kötü olacağı inancını taşımaktalar. Buna karşın katılımcıların yüzde 22'si gelecek 6 aylık dönemde Türkiye'nin genel ekonomik durumunun daha iyi olacağını ifade etmekte. Genel ekonomik durumun aynı düzeyde devam edeceğini belirtenlerin oranı ise yüzde 16'dır.

Grafik 2. Gelecek 6 aylık dönemde Türkiye'nin genel ekonomik durumunu nasıl görüyorsunuz?

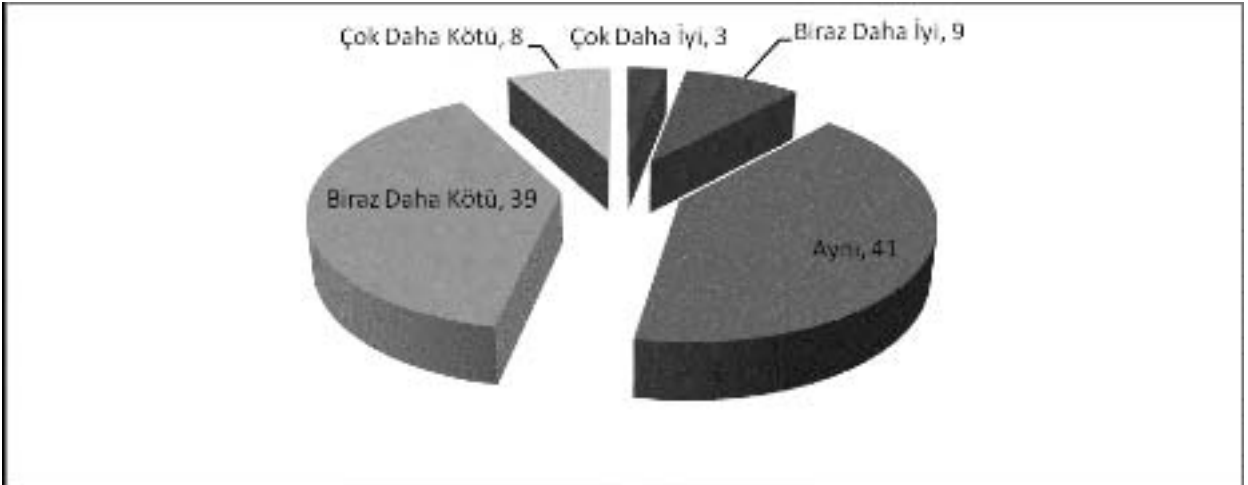
Katılımcıların yüzde 32'si gelecek 6 aylık dönemde iş bulma olasılığının aynı kalacağını, yüzde 17'si daha iyi olacağını ve yarısı da (yüzde 51) iş bulma olasılığının daha da kötüleşeceğini düşünmektedirler. Bu soruya verilen cevaplar toplu bir şekilde değerlendirilirse, gelecek 6 aylık dönemde iş bulma olasılığının aynı veya daha kötü durumda olacağını düşünenlerin bir anlamda önümüzdeki dönemde işsizlikle mücadelede önemli adımların atılmayacağı kanaatinde oldukları anlaşılmaktadır.

Grafik 3. Gelecek 6 aylık dönemde iş bulma olasılığı nasıl değişecek?

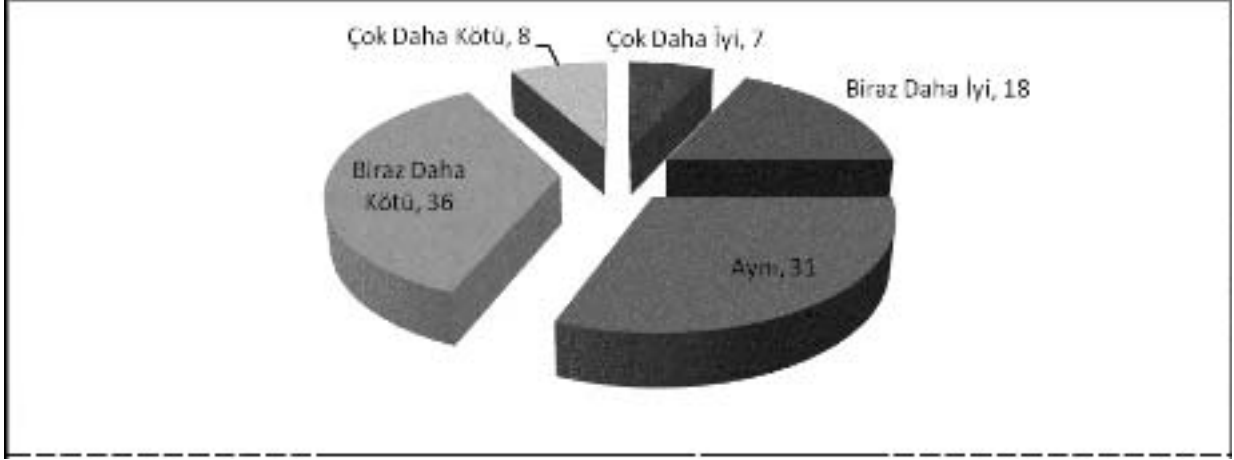

Türkiye’de şu andaki satınalma gücü katılımcıların yüzde 47’sine göre geçen yıla oranla biraz daha kötüleşmiş, yüzde 41’ine göre ise aynı kalmıştır. Katılımcıların sadece yüzde 12’si satınalma gücünün arttığını ifade etmiştir. Bu durum, açıklanan enflasyon rakamlarının halkın satınalma gücüne yansımadığını göstermektedir.

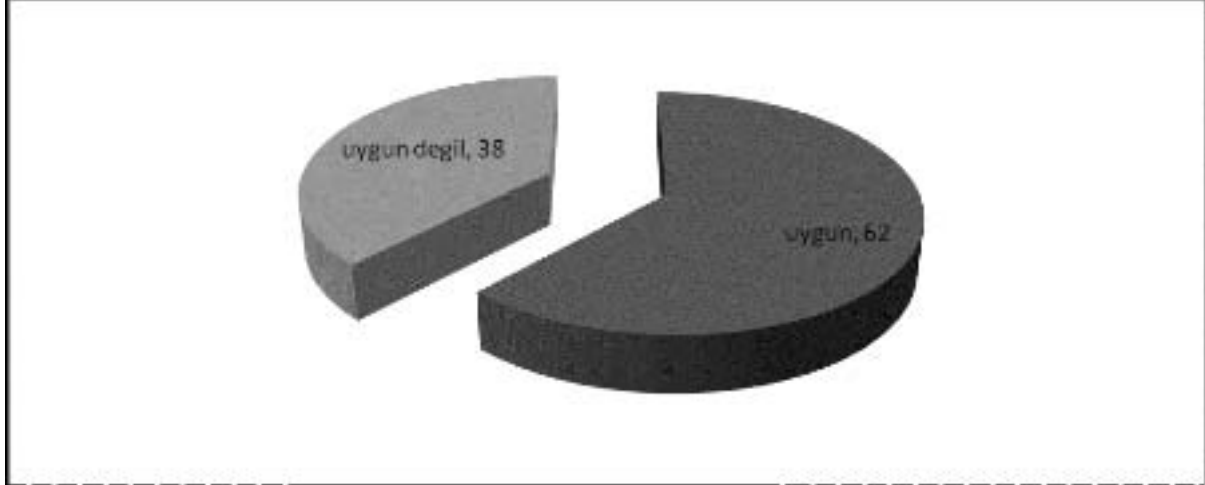
Grafik 4. Geçen yıla göre Türkiye’de şu andaki satın alma gücü nasıl değişti?

Gelecek 6 aylık dönem için, katılımcıların yaklaşık yarısı Türkiye’deki satınalma gücünün daha kötüleşeceğini düşünürken, yüzde 31’i aynı kalacağını ifade etmiştir. Bu durum 2008 yılı sonu itibariyle hedeflenen enflasyon oranının beklenenin üzerinde gerçekleşeceği beklentisinin yaygın olduğuna işaret etmektedir. Satın alma gücünün artacağını düşünenlerin oranı ise yüzde 25’tir.

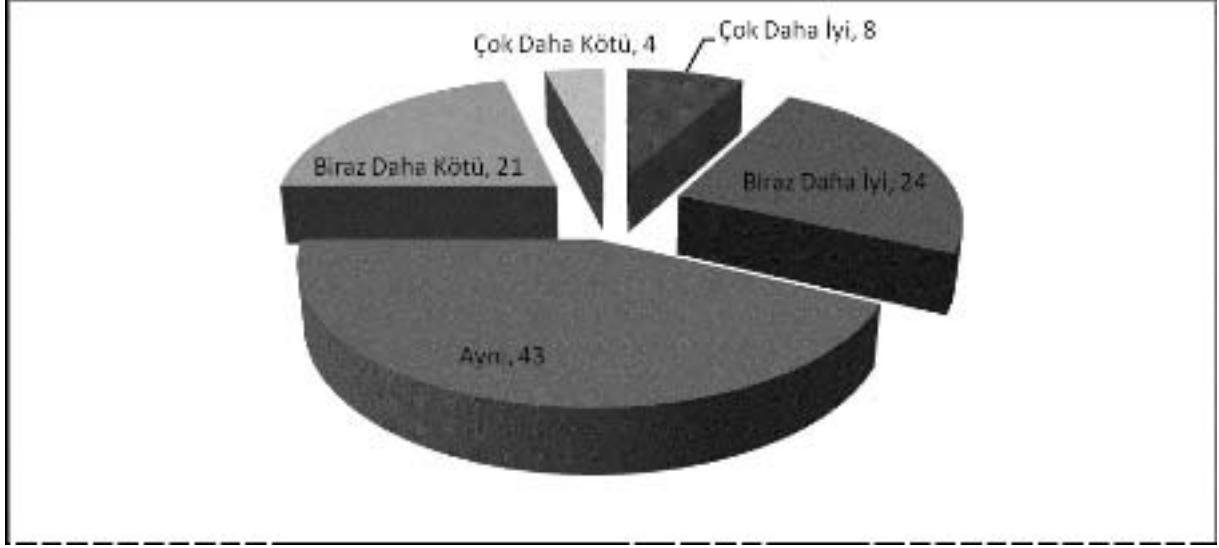
Grafik 5. Gelecek 6 aylık dönemde Türkiye'deki satın alma gücü nasıl değişecek?

Katılımcıların yüzde 62'si gelecek 6 aylık dönemi Türkiye'de tasarruf etmek için uygun bir zaman olarak düşünmektedir. Bu oran Temmuz 2007'de açıkladığımız oranın daha altında gerçekleşmiştir. Temmuz 2007'deki Mali İzleme Raporu'nda, katılımcıların yüzde 81'i gelecek dönemi Türkiye'de tasarruf etmek için uygun bir zaman olarak öngörmüşken, şu an için bu oran yaklaşık yüzde 25 gerilemiştir.

Grafik 6. Gelecek 6 aylık dönem, Türkiye'de tasarruf etmek (Türk Lirası, döviz, altın, mevduat, diğer finansal yatırım araçları vb.) için uygun bir zaman mıdır?

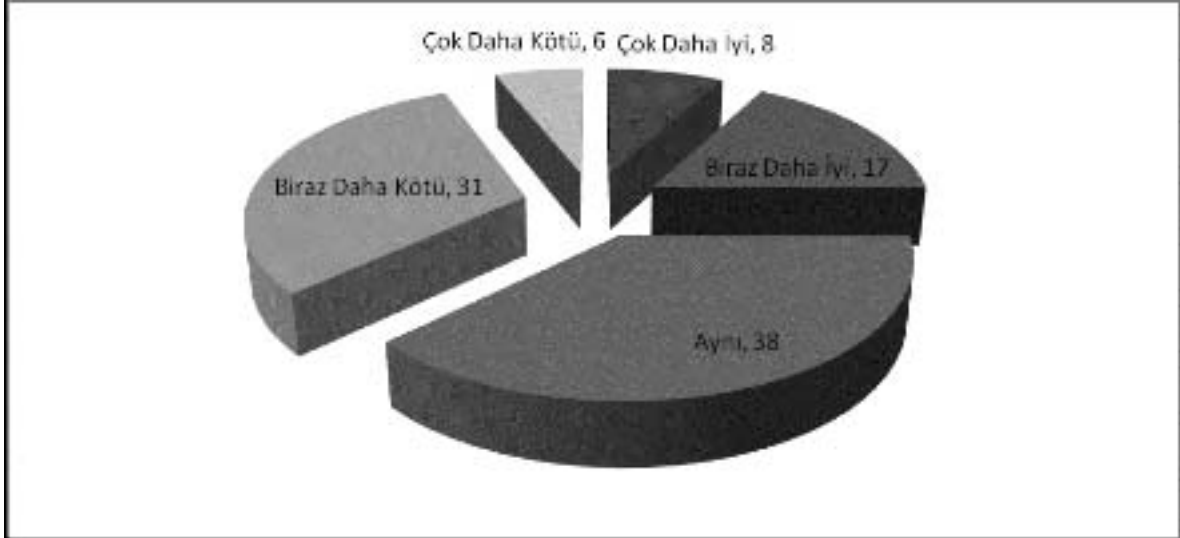
Katılımcıların yüzde 43'ü gelecek 6 aylık dönemde Türkiye'de özel sektör yatırımlarının aynı kalacağını, yüzde 32'si artacağını, yüzde 25'i de biraz daha azalacağını düşünmektedir.

Grafik 7. Gelecek 6 aylık dönemde, Türkiye’de özel sektör yatırımları nasıl değişecek?

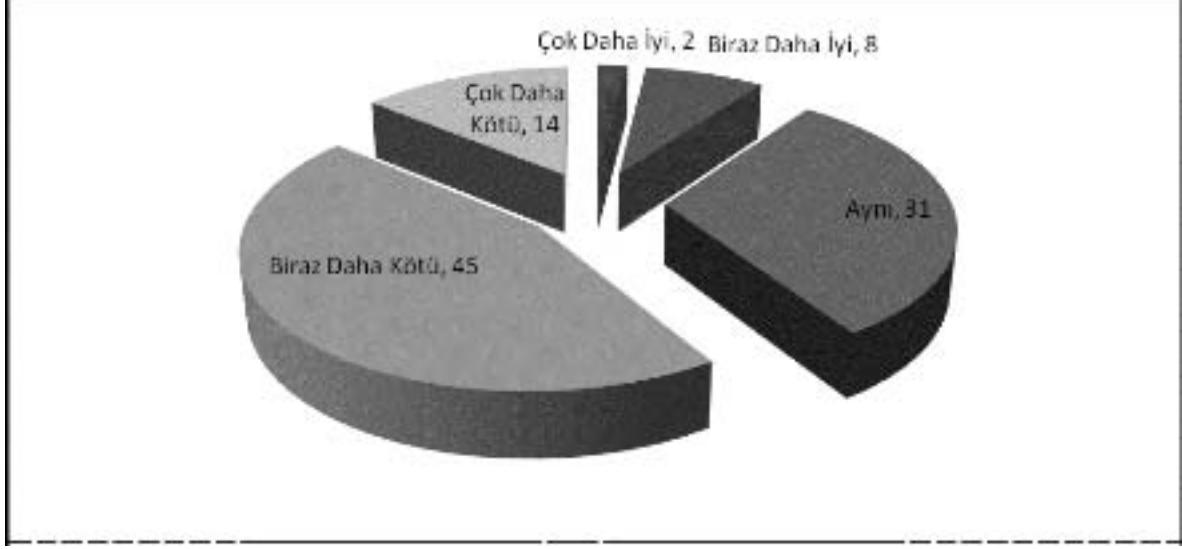
Katılımcıların yüzde 37’si hükümetin sosyal alandaki hizmetleri itibariyle geçtiğimiz yılda kötü bir performans izlediğini belirtmiştir. Ortaya çıkan bu durumda hükümetin uyguladığı faiz dışı fazla hedefi politikasının etkisi büyüktür.

Grafik 8. Geçen yılda kamunun sosyal alandaki hizmetlerinin (eğitim, sağlık, sosyal güvenlik) düzeyi nasıl gelişti ?

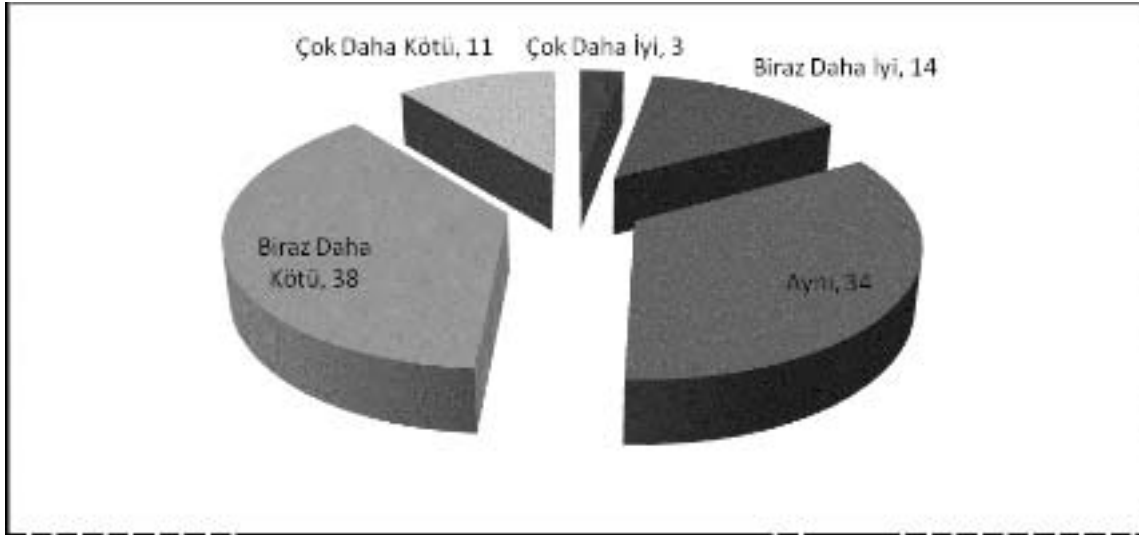
Katılımcıların yüzde 59’u gelecek 6 aylık dönemde kamunun sosyal alandaki hizmetlerde daha kötü bir performans göstereceğini belirtmiştir. Bu durum 2007 yılında uygulanmakta olan seçim ekonomisinden kaynaklanan harcama artışının eğitim, sağlık gibi sosyal hizmetleri bu yıl da baskılayacağı düşüncesiyle açıklanabilir.

Grafik 9. Gelecek 6 aylık dönemde, kamunun sosyal alandaki hizmetlerinin (eğitim, sağlık, sosyal güvenlik) düzeyi nasıl gelişecek ?

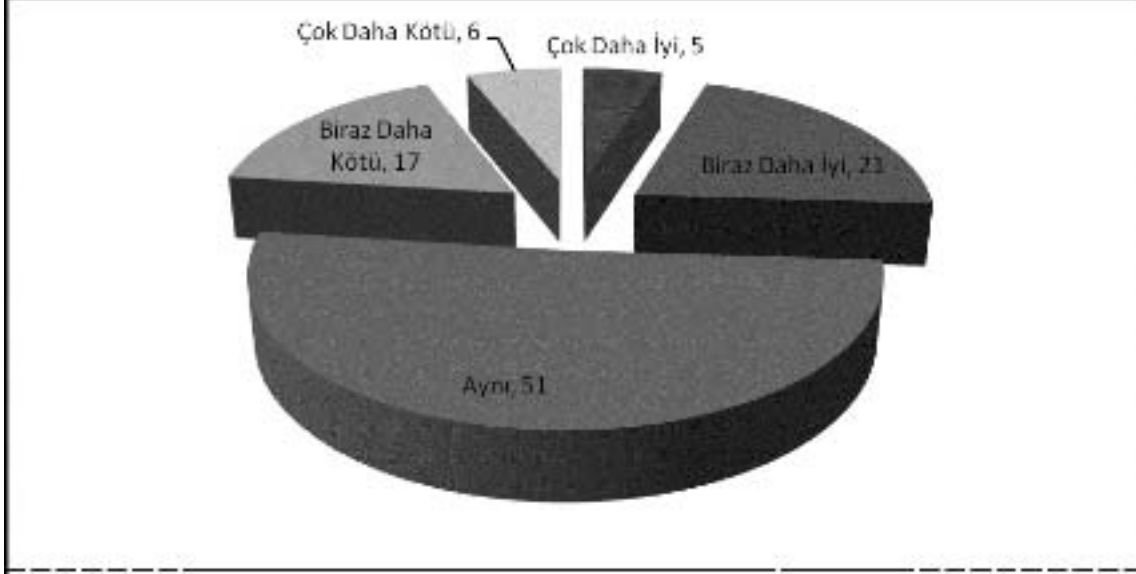
Mevcut hükümetin Temmuz 2007 seçimlerinden sonraki ekonomi yönetimindeki performansı ise uzmanların yaklaşık yarısı tarafından başarısız bulunmuştur. Mali disiplinin aksaması ve yapısal reformların gecikmesi bu başarısızlığın temel nedenleri olarak gösterilmektedir.

Grafik 10. Mevcut hükümetin Temmuz seçimlerinden sonraki ekonomi yönetimindeki performansını nasıl değerlendiriyorsunuz?

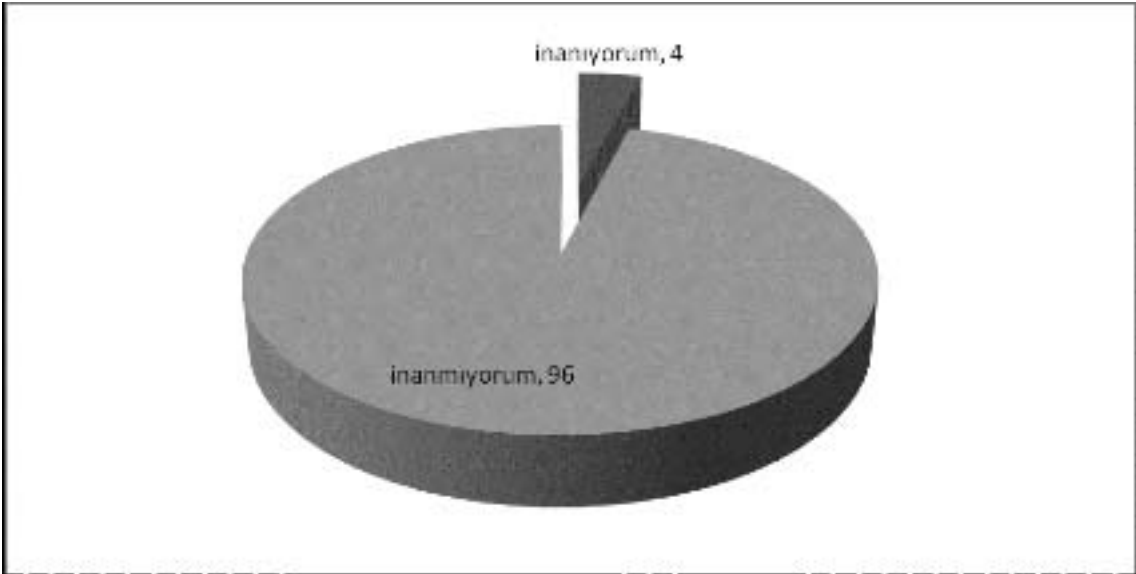
2008 yılı için Türkiye ekonomisine olacak yabancı sermaye girişinin bir önceki yıla göre artacağını düşünenlerin oranı yüzde 17 iken, daha kötü bir düzeyde gerçekleşeceğini ifade edenler ise katılımcıların yüzde 26'sıdır.

Grafik 11. 2008 yılında Türkiye ekonomisine yabancı sermaye girişindeki beklentiniz nedir?

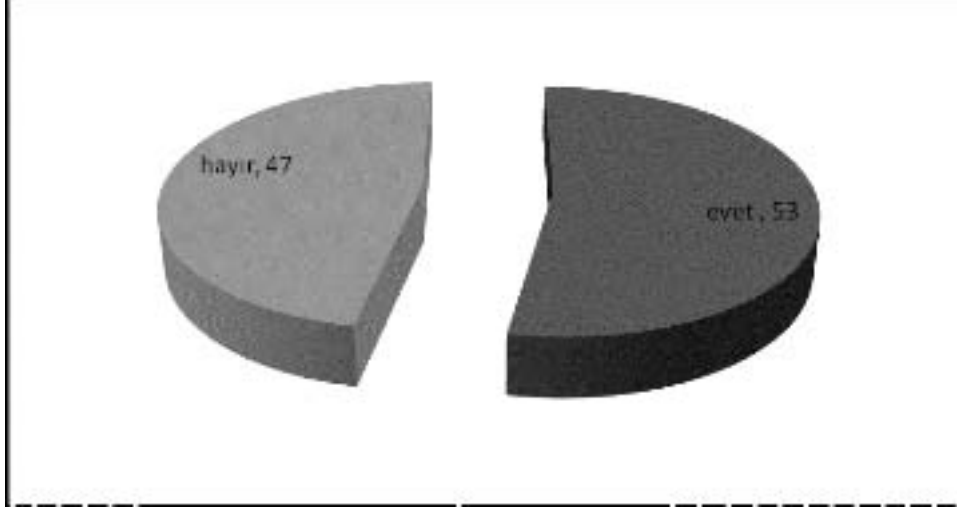
Son iki yıldır enflasyon hedeflemesinin daha üstünde gerçekleşen enflasyon rakamlarının ışığında, bu yıl da enflasyon hedefinin tutturulamayacağı kanısı oldukça yaygındır.

Grafik 12. 2008 yılı için belirlenen enflasyon hedefinin tutacağına inanıyor musunuz?

Mayıs 2008'de sona erecek olan IMF ile anlaşmamızın ardından, ekonomi yönetiminde IMF ile devam edip edilmemesine ilişkin sorulara verilen cevaplar birbirine yakın oranlarda seyretmiştir. Katılımcıların yüzde 53'ü ekonomi yönetiminde IMF ile devam edilmesini, yüzde 47'si ise devam edilmemesini ifade etmişlerdir.

Grafik 13. Mayıs 2008’de IMF ile anlaşmamızın bitmesinden sonra, ekonomi yönetiminde IMF ile devam edilmeli midir?

3.2. EKONOMİYE GÜVEN ENDEKSİ

Ekonomiye Güven ve Beklentiler Anketi’ne verilen cevapların birlikte değerlendirilip özetlendiği tek bir gösterge olarak Ekonomiye Güven Endeksi oluşturulmuştur. Bu endeks her 6 ayda bir açıklanarak, ekonominin genel görünümünün uzmanlarca değerlendirilip kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

Tablo 3. Ekonomiye Güven Endeksi

Ekonomiye Güven Endeksi (Temmuz 2007)	90,78
Ekonomiye Güven Endeksi (Mart 2008)	90,26
Genel Ekonomik Durum (Gelecek Dönem)	60,22
İş Bulma Olasılığı (Gelecek Dönem)	65,74
Satın Alma Gücü (Gelecek Dönem)	81,12
Özel Sektör Yatırım Ortamı (Gelecek Dönem)	106,58
Yabancı Sermaye Yatırım Ortamı (Gelecek Dönem)	103,15
Tasarruf Ortamı (Gelecek Dönem)	124,72

Ekonomiye Güven Endeksi 0 ile 200 aralığında değerler almaktadır. Endeksin 100’den büyük olması iyimser durumu, 100’den küçük olması kötümser durumu, 100 olması ise ne iyimser ne de kötümser durum olduğunu göstermektedir.

Temmuz 2007’deki Ekonomiye Güven Endeksi 90,78 olarak gerçekleşmişken, Şubat 2008 itibariyle Ekonomiye Güven Endeksi 90,26’ya gerilemiştir.

TCMB’nin Temmuz 2007 Tüketici Güven Endeksi 95,49 iken, Aralık 2007 Tüketici Güven Endeksi 93,89 olarak hesaplanmıştır. TCMB’deki Tüketici Güven Endeksindeki yaşanan bu düşüşe paralel bir şekilde, Ekonomiye Güven Endeksinde de 90,78’den, 90,26’ya bir gerileme yaşandığı görülmektedir.

